



PORON

ELÄVÄNÄ KULJETTAMISEN

HYVIEN TOIMINTATAPOJEN

OPAS

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleistä	s. 1
2. Ketä laki koskee?	s. 1
3. Kaupallinen vai ei-kaupallinen kuljetus	s. 1-2
4. Kuljetuskuntoisuus ja kuljettamisen edellytykset	
- Kuljetuskuntoisuus	
- Verisarvet	
- Maastokuljetus sidottuna	
- Erikoistilanteet (pakkanen/helle, onnettomuudet)	
5. Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen matkan aikana	s. 4-5
6. Lastaus- ja purkupaikat	s. 5-6
- Eläinten käsittely	
- Kujat ja laiturit	
- Kuljetusvälineestä koottavat rampit	
7. Kuljetusvälineet	s. 6-9
- Tilavaatimukset	
- Eläinten sijoittaminen kuljetustilaan	
- Pakettiautot	
- Peräkärryt	
- Kuorma-autot	
- Suuret monikerrosautot/kontit	
- Pitkän matkan kuljetusautojen lisävaatimukset	
- Kuljetusvälineiden tarpeelliset merkinnät	
8. Kuljettajien pätevyys ja koulutus	s. 9
9. Kuljettajalupa	s. 9
- Milloin tarvitaan?	
- Mistä haetaan, kuka luvan myöntää	
- Luvan saamisen edellytykset	
10. Kuljetuskaluston tarkastukset ja luvat	s. 10
- Milloin tarvitaan?	
- Mistä haetaan ja miten?	
- Kuka kaluston tarkastaa?	
11. Kuljetusasiakirjat	s. 10-11
12. Kuljetusten vastuu ja valvonta	s. 11
13. Esimerkkejä erilaisista kuljetustilanteista	s. 12
1. matkailuporojen kuljettaminen tulonhankkimistarkoituksessa	
2. ajohärkien siirtokuljetus kesälaitumelle	
3. teurasporojen kuljetus, 52 km	
4. kilpaporon kilpailumatka	
5. teurasporojen kuljetus, 90 km	
6. kansainvälinen kuljetus	
14. Liite	s. 13-14
Kuljettajalupahakemus	
15. Lisätietoja	s. 15
16. Porojen kaupallinen kuljetus pähkinäkuoressa	s. 15

PORON ELÄVÄNÄ KULJETTAMISEN HYVIEN TOIMINTATAPOJEN OPAS

Porojen kuljettamista on ennen pidetty lähinnä porojen kokoamisena, tokkien siirtämisenä ja jutaamisena maastossa. Tänä päivänä maastossa suoritettavien porotöiden lisäksi poroja kuljetetaan erityisesti syksyllä ja talvella paljon myös maanteita pitkin erilaisilla eläinkuljetusvälineillä. Teurastusten keskittyminen teurastamoille usein kauaksi erotuspaikoista on pidentänyt maantiekuljetusten matka-aikoja ja näin myös kuljetuksia koskevat vaatimukset ovat lisääntyneet. Kaikkien poroja kuljettavien henkilöiden pitää olla tehtäviensä tasalla ja kuljetusvälineiden on oltava porojen kuljettamiseen sopivia. Porokuljetukset ovat näkyvä osa poroelinkeinoja ja yksi tärkeä osa koko poronhoidon ”laatutyötä ja -ketjua”.

Vuoden 2007 alusta voimaan astunut Suomen kansallinen Laki eläinten kuljettamisesta (1429/2006) uudisti yleisiltä osin koko eläinkuljetuslainsäädännön. Lisäksi lailla saatettiin voimaan ns. Eläinkuljetusasetus (Neuvoston asetus EY n:o 1/2005 Eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana), mikä koskee Suomessa näin ollen myös porojen kaupallisia kuljetuksia. Varsinkaan EU lainsäädäntö ei tunne porojen ja poronhoidon erityispiirteitä, ja uudistunut lainsäädäntö on aiheuttanut hankaluuksia ja tulkinnallisia epäselvyyksiä kentällä. Suomen lainsäädäntöön on tulossa tarkennuksia nimenomaan porokuljetusten osalta lähitulevaisuudessa säädettävällä kansallisella asetuksella, millä tullaan tarkentamaan erityisesti eläinkuljetusvälineiden tila- ja korkeusvaatimuksia.

Tähän oppaaseen on koottu porojen kuljettamista koskevaa lainsäädäntöä, suosituksia ja hyviä käytäntöjä. Oppaan ovat laatineet eläinlääkäri Tuija Hukkanen ja Paliskuntain yhdistyksen edustajat osana RAMK:n PORUTAKU - Poro lisäruokinnan, talvitarhauksen ja elävänä kuljettamisen hyvät käytännöt -hanketta. Oppaalla on tarkoitus selvittää, miten poroja kuljetetaan tämän päivän hyvien toimintatapojen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Ketä laki koskee?

Eläinsuojelulain mukaan eläimiä on kohdeltava kaikissa tilanteissa asiallisella tavalla, ettei niille aiheudu ihmisen käsittelystä tarpeetonta kärsimystä tai tuskaa. Samoin Suomen kansallinen laki eläinten kuljettamisesta (1429/2006) koskee yleisiltä osin kaikkea kuljettamista, myös omien ”lemmikkiporojen” kuljettamista tai ajohärkien kilpailumatkoja. Neuvoston eläinkuljetusasetusta (EY 1/2005) sovelletaan vain ns. kaupallisiin kuljetuksiin.

Kaupallinen vai ei-kaupallinen kuljetus?

Kaupallisissa kuljetuksissa eläintä tai eläimiä kuljetetaan tulonhankkimistarkoituksessa joko suoraan (kuljetusyrittäjän toimesta, joka perii eläimen omistajalta maksun tehdystä työstä) tai tulonhankkimistarkoituksen vuoksi (teurasporojen kuljetukset teurastamolle tai esim. matkailuyrittäjän suorittama kuljetus, kun hän vie härkiä matkanjärjestäjän halumaan paikkaan matkailijoita varten ja saa siitä maksun). Myös eläinten laidunten väliset siirtokuljetukset katsotaan kaupalliseksi kuljettamiseksi.

Ei-kaupallisia kuljetuksia ovat kaikki muu eläinten kuljettaminen. Tällaisia ovat mm. ajohärkien kilpailumatkat, mikäli kuljetettavat härät ovat omia tai niiden matkalla mukanaolosta ei muutoin peritä maksua. Samoin kaupallisia kuljetuksia koskevia säädöksiä ei sovelleta eläinlääkärin ohjeiden mukaan suoraan vastaanotolle, muuhun hoitopaikkaan tai sieltä pois kuljetettaviin eläimiin.

Kuljetuskuntoisuus ja kuljettamisen edellytykset

Kuljetettaessa eläviä eläimiä kuljettamisen perusedellytys on, että matkaan lähtevät eläimet ovat kuljetuskuntoisia. Eläinten pitää olla niin hyvässä kunnossa, että ne pystyvät itse kävelemään neljällä jalalla eläinkuljetusvälineeseen ja jaksavat seisoa jaloillaan koko kuljetuksen ajan. Eläimillä ei saa olla suuria avohaavoja eikä esiinluiskahduksia (esim. kohdun ulostulo). Tiineitä eläimiä ei saa kuljettaa liian lähel-

lä synnytystä eli jos arviolta 90 % sen tiineysajasta on kulunut, eikä jos eläin on synnyttänyt edellisellä viikolla. Vastasyntynyt eläin on kuljetuskuntoinen vasta kun sen napa on täysin kuivunut.

Voimassa olevan kuljetusasetuksen mukaan verisarvellisten porojen kuljettaminen on kielletty, silloin kun kuljetus on kaupallista kuljettamista. Säännös on aiheuttanut suuria ongelmia syksyn ensimmäisissä erotuksissa, mistä pailakoita pitäisi kuljettaa teurastamolle tai kesäisin, kun matkailuyrittäjät siirtävät härkiä joko kesälaitumille tai muihin toimipisteisiin. Paliskuntain yhdistys tulee esittämään muutosta kyseiseen asetukseen tai tulkintaa siitä annettavaan ohjeistukseen, joka mahdollistaisi näissä tapauksissa verisarvellisten porojen kuljetuksen tietyin edellytyksin yksittäiskuljetuksina, mutta toistaiseksi verisarvellisten porojen kaupallinen kuljettaminen on kielletty. Ajokkaiden kilpailumatkoja kyseinen neuvoston asetusta ei siis koske, jolloin härkien kuljettaminen kevätkauden viimeisiin kilpailuihin on mahdollista.

Porojen kuljettaminen jalat yhteen sidottuna on kielletty. Yksittäistapauksissa, mikäli poron saaminen pois maastosta on välttämätöntä sen hoitoa varten, poro voidaan tuoda sidottunan kelkan reessä. Tällöin poron seisaallaan kuljettaminen ei luonnollisestikaan ole mahdollista. Suositeltavaa on käyttää näissä tapauksissa poron sitomiseen leveämpiä hihnoja/liinaa köyden tai suopungin sijaan ja laittaa poron alle rekeen tarvittava määrä heinää yms. pehmusteeksi. Maantiekuljetuksessa poron kuljettaminen sidottuna perinteiseen tapaan (kurppaus, rumpaus) ei ole perusteltua eikä sallittua.

Kuljettamisen suhteen olosuhteista johtuvia erikoistilanteita ovat mm. kovat pakkaset. Poroille ei ole lainsäädännössä määritetty lämpötilarajoja, missä niitä saadaan kuljettaa. Kuljetusvälineen tulee kuitenkin aina suojata eläintä sateelta, tuulelta ja ääriämpötiloilta. Kovilla pakkasilla kylmän ilman vaikutus moninkertaistuu kuljetuksesta aiheutuvan viiman vaikutuksesta, mikäli kuljetusväline on liian avoin eikä anna tarvittavaa suojaa eläimelle. Kovilla pakkasilla vähintäänkin kuljetusvälineen etuseinän tulisi olla tiivis läpivedon estämiseksi kuljetustilassa. Tarvittaessa kärryjen etuosan voi peittää pressulla tms. Suositeltavaa kovilla pakkasilla (yli -30 °C) on neuvotella tilanteesta paikallisen eläinlääkärin kanssa, ainakin jos kuljetusmatka tulee olemaan pitkä.

Tällaisessa kärryssä sairastuneen tai loukkaantuneen poron pystyy eristämään.

Vanhassa lainsäädännössä mainittiin, ettei poroja saanut kuljettaa ilman koneellista ilmastointia, jos ilman lämpötila oli yli +18 °C. Porojen kuljettaminen kesähelteellä on ilmeisen harvinaista, mutta myös näissä tapauksissa on suositeltavaa, että tilanteesta neuvotellaan paikallisen eläinlääkärin kanssa.

Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen matkan aikana

Eläinten kuljetusmatkat tulee suunnitella ja valmistella niin hyvin ennakoon, että eläinten oloaika kuljetusvälineessä olisi mahdollisimman lyhyt. Matka-aika lasketaan alkavaksi siitä, kun ensimmäinen eläin on lastattu kyytiin ja aika päättyy siihen, kun viimeinen eläin on purettu kuljetusvälineestä ulos. Ennakoiva ja rauhallinen ajotapa vaikuttaa suuresti eläinten ”matkustusmukavuuteen” ja vähentää loukkaantumisen mahdollisuutta. Porojen hyvinvoinnista on huolehdittava matkan aikana ja varsinkin pitkissä kuljetuksissa eläimille on annettava vettä ja sopivaa rehua tarpeellisin väliajoin. Porojen juottamisesta ja ruokkimisesta ei ole erikseen säädetty, mutta ne on juotettava vähintään 12 tunnin välein ja ruokittava vähintään 24 tunnin välein.

Jos eläin sairastuu tai loukkaantuu matkan aikana, se on eristettävä muista ja sille on annettava ensiapua mahdollisimman pian. Kuljetusvälineessä yksittäisen poron eristäminen ja hoitaminen on ilmeisen hankalaa, minkä vuoksi on suositeltavaa, että tällaisessa erikoistilanteessa asiasta neuvotellaan paikallisen eläinlääkärin kanssa, mikä toimintamalli on ky-



Nina Toivonen

seisessä tilanteessa tarkoituksenmukaisin ja sopivin eläimen kannalta.

Eläinten kuljetusta suunniteltaessa, esim. erotuksessa teurastamolle (mikä on ennalta tiedetty ja järjestetty tilaisuus), on varauduttava mahdollisen onnettomuuden varalta. Ojaan ajon tai muun onnettomuuden varalta pitää kuljetusvälineessä/autossa olla vähimmäisvarustuksena jotain pelastusvälineistöä, millä eläimet saadaan tarvittaessa ulos kuljetustilasta (kirves, sorkkarauta yms.) sekä asianmukaiset välineet, millä pahoin loukkaantunut eläin voidaan tarvittaessa lopettaa välittömästi (pulttipistooli tai muu tainnutusase ja puukko). Jos poroja kuljetetaan keskitetysti ”joukkokuljetuksena” usealla autolla, mutta eräkohtaisesti samaan aikaan teurastamolle, ainakin muutamassa autossa tulee olla pelastus- ja lopetusvälineet mahdollisen onnettomuuden varalta. Samoin jos purettaessa havaitaan jonkun eläimen syystä tai toisesta olevan huonossa kunnossa tai loukkaantuneen kuljetuksen aikana, eläin pitää tarvittaessa pystyä lopettamaan tai hätäteurastamaan heti. Pahasti loukkaantunut eläintä ei saa jättää lepuutusaitaan odottamaan tulevan teurastuksen alkua esimerkiksi seuraavaan päivään.

Lastaus- ja purkupaikat

Kuljettamisen ”laatutyö” alkaa jo poroja lastatessa ja päättyy, kun porot puretaan kuljetusvälineestä määränpäähän. Näissä tilanteissa poroja tulee kohdella rauhallisesti ja poroja kuljetusvälineeseen ajettaessa voidaan käyttää hyväksi porojen luontaista laumaviettiä. Eläimiä ei saa potkia, raahata tai nostaa jaloista, hännästä, turkista tai korvista, eikä eläinten erityisen herkkiin ruumiinosiin (silmät, peräaukko, sukuelimet) saa kohdistaa painetta. Samoin eläinten ajamiseen ei saa käyttää sauvoja tai muita välineitä, joissa on terävä kärki. Poroja kuormatessa kuljetusauton tyhjäkäynti ei ole suositeltavaa tai ainakin on huolehdittava, etteivät auton pakokaasut keräänty kuljetustilaan tai auton perässä olevaan kärryyn.

Erittäin hyviä ovat teuraskonttoreihin ja kotiaitoihin rakennetut lastauskujat, joita myöten porot voidaan ajaa sopivana ryhmänä, esim. 3-5 poroa kerrallaan, suoraan autoon. Samoin teurastamon aitojen yhteyteen rakennetut purkulaiturit varmistavat porojen siirtämisen vaivattomasti autosta lepuutusaitoihin. Lastaus- ja purkukujien liukkauden estämisellä vähennetään porojen käsittelystä johtuvia mustelmia ja vertymiä. Kujien liukkautta voidaan estää käyttämällä kujissa erilaisia mattoja (telamatot, viirat tms.) tai muuten rakenteellisesti poikkipiennottamalla kujien pohjat.



Lastauskuja erotuspaikalla helpottaa porojen siirtämistä autoon.



Kujien liukumaton alusta ehkäisee vaurioita lastaus-tilanteissa.

Teurastamolle rakennetut purkulaiturit nopeuttavat porojen purkamista suurista kaksikerrosautoista.



Kuljetusvälineestä suoraan laskettavat lastaus- ja purkurampit ovat käytössä varsinkin suurissa kaksikerrosautoissa.

Näiden paikanpäällä koottavien ramppien tulee olla riittävän tukevia ja sivuseinämien riittävän korkeita, etteivät porot pääse hyppäämään rampilta alas. Liukkauden estäminen on myös näissä ensiarvoisen tärkeää. Monikerrosautossa rampin kaltevuuden tulisi olla mahdollisimman loiva ylemmistä kerroksista. Poro kulkee luontaisesti jyrkkää rinnettä (pintaa) ylös, mutta ei laskeudu mielellään kovin jyrkkää kulkua pitkin alas.



Nina Toivonen



Kaksikerrosauton koottava lastausramppi.

Paikanpäällä koottavien ramppien tulee olla riittävän tukevia ja sivuseinämien riittävän korkeita, etteivät porot pääse hyppäämään rampilta alas

Kuljetusvälineet

Kuljetusvälineen kuljetustilan pitää olla kuljetettavalle eläinlajille sopiva. Eläimellä pitää olla riittävästi tilaa korkeuden suhteen, niin että eläin pystyy seisomaan luonnollisessa asennossa ja tilaa ympärillä, niin että eläin pystyy tarvittaessa menemään makuulle. Porolle on suositeltavaa, että kuljetustilan korkeus on vähintään 1,3 m korkea ja porolle on tilaa vähintään 0,4 m² eläintä kohden. Poroa ei saa kytkeä kuljetusvälineen seinään suoraan sarvista, ja kytkemiseen käytettävän köyden tai hihnan tulee olla riittä-

vän vahvaa, ja kytkemistavan sellainen, että tarvittaessa poro voidaan irrottaa nopeasti. Kuljetusvälineen samaan karsinaan ei saa laittaa huomattavan erikoisia tai eri-ikäisiä poroja, tai suuria hirvaita ja vaattimia sekaisin. Kuitenkaan poroja ei tarvitse erottaa toisistaan, jos ne ovat tottuneita toisiinsa esim. vaatimia omista vassoistaan.

Poroja kuljetetaan nykyään usein pakettiautojen tavaratilassa, mikä soveltuukin hyvin porojen kuljetamiseen, mikäli tavaratilan korkeus riittää ja poro-



Kuljetusvälineen pohjan liukkautta voidaan vähentää esim. telamatoilla.



Lautarakenteisessa kuljetuskärryssä rakojen tulee olla riittävän pienet, etteivät porojen jalat tai sarvet voi tarttua niihin kiinni.



Levyseinäinen kuljetuskärry suojaa poroja viimalta ja kylmyydeltä.



Riittävä valaistus rauhoittaa poroja matkan aikana.

ja otetaan kyytiin tilan pinta-alan suhteessa sopiva määrä. Lattia ei saa olla liukas, mikä voidaan estää käyttämällä pohjalla mattoa, kuivikkeita tms. Tilassa ei myöskään saa olla muuta tavaraa irrallaan, mikä voi joutua eläinten jalkoihin. Tavaratilasta pitää olla lisäksi riittävä yhteys ohjaamoon (ikkuna tms.) ja tilan ilmanvaihto pitää olla hyvä (kattoluukku, avattavat ikkunat).

Peräkärryihin rakennetut häkit (häkkyrät, hämppyrit) ovat myös yleisesti käytössä olevia porojen kuljetusvälineitä. Näiden kärryjen seinien pitää olla niin tiiviit, etteivät poron jalat tai sarvet mahdu raoista ulos tai juutu seinien rakoihin kiinni. Ilmanvaihdon vuoksi seinissä pitää olla kuitenkin raot katonrajassa tai riittävä määrä ilmanvaihtoaukkoja. Suositeltavaa on, että tilassa olisi myös riittävä valaistus, jos seinät tilassa ovat hyvin tiiviit ja peitetyt. Laudoista rakennetuissa ”avonaisessa” kärryissä ei ole suositeltavaa kuljettaa poroja kovalla pakkasella ilmastoinnin vuoksi, mikäli kärryn etuseinää ja tarvittaessa sivuseiniä



Suuremmissa kärryissä tilan osastointi on helppo toteuttaa käännettävillä väliseinillä.



Kaksikerrosauto.

ei peitetä millään. Suurissa kärryissä ja autoissa on suositeltavaa, että kuljetustilassa olisi poikkiseinä, jolla tila voidaan jakaa pienempiin osastoihin, jolloin jarrutustilanteessa eläinten ”vapaa” liikkumismatka eteenpäin lyhenee. Poikkiseinällä voidaan erottaa myös mahdollisesti erikokoiset, ikäiset tai toisiinsa vihamielisesti suhtautuvat eläimet toisistaan.

Kuorma-autoihin rakennettuja kuljetustiloja koskevat samat vaatimukset ja suositukset kuin kärryjäkin. Tilan kasvaessa lattian liukkauden estäminen ja tilan osastointi ovat entistä tärkeämpiä seikkoja turvaamaan porojen hyvinvointi ja vähentämään loukkaantumisen vaaraa kuljetuksen aikana. Kuljetustilaan pitää myös olla jokin luukku tms. mistä voidaan tarkastaa ja nähdä eläinten kunto tarvittaessa matkan aikana.

Suurissa kuljetuskonteissa tai autoissa, joissa porot lastataan kahteen tai useampaan kerrokseen, korostuu se, miten ne sinne lastataan ja miten ne puretaan. Kontista suoraan koottavan lastausrampin pitää olla tukeva ja asianmukainen. Purku on nopeaa ja helppoa, mikäli kontin karsinat voidaan avata sivusta suoraan purkupaikalle rakennettuun kujaan. Karsinoiden lattioiden materiaali pitäisi olla toisaalta puhtaana pidettävä, mutta myös sellainen, joka imee virtsan yms. eritteet, eikä näin ollen ole liukas tai muutu liukkaaksi (esim. jäätyneen virtsan takia) matkan aikana. Karsinoiden lattialla suositellaan

käytettäväksi kuivvikkeitä tai muuta ei-liukasta mattomateriaalia, mikä voidaan nostaa karsinoista pois ja puhdistaa tarvittaessa. Konttien seinien pitää olla



riittävän tiiviit, että ne suojaavat eläimiä vedon aiheuttamalta kylmyydeltä. Ilmanvaihto tulee olla järjestetty, joko seiniin jätetyillä ilmanvaihtoaukoilla tai muulla sopivalla menetelmällä. Kuljetusvälineessä olevien eläinten kunto pitää pystyä tarkastamaan silmäämääräisesti matkan aikana. Karsinoissa voidaan käyttää valvontakameroita, joiden avulla nähdään kuljetustilaan, tai karsinoihin pitää voida nähdä ulkoseinissä olevista luukuista/ilmanvaihtoaukoista. Kuljetusautossa tulisi olla tässä tapauksessa mukana myös esim. tikkaat, jos ylempien kerrosten tarkastusaukkoihin ei ylety näkemään muulla keinoin.

Kuljetusvälineiden, jotka on hyväksytty pitkän matkan (yli 8 tuntia) kuljetuksiin, varsinaiset lisävaatimukset eivät koske porojen kuljetusta. Kuitenkin pitkillä matkoilla porot pitää pystyä juottamaan 12 tunnin välein ja ruokkimaan, mikäli matka kestää yli 24 tuntia.

Eläimiä sisältävässä kuljetusajoneuvossa, vaunussa tai kärryssä tulee olla ulkopuolella helposti nähtävä ja luettava merkintä, että siinä kuljetetaan eläviä eläimiä. Asia on tärkeä esimerkiksi onnettomuustilanteessa pelastushenkilöstölle. Merkintä voi olla kiinteästi tai irrallaan kärryssä oleva teksti tai vastaava tarra ELÄINKULJETUS tai POROKULJETUS. Irrallisen merkintäkyntin/lapun voi ottaa esille ja laittaa näkyviin silloin, kun poroja on kyydissä ja ottaa pois muuna aikana.

Kuljettajien pätevyys ja koulutus

Nykyään kuljetuslainsäädäntö edellyttää, että kaikki eläinten kuljettajat ja kuljetuksesta vastaavat henkilöt ovat tehtäviensä tasalla.

Kaupallisia porokuljetuksia suorittavavilla henkilöillä pitää olla tarvittava koulutus tai pätevyys. Alle 65 km kaupallisissa kuljetuksissa varsinaista koulutusta ei kuitenkaan tarvita, jos kuljettaja on poromies ja näin ollen pätevä tehtäväänsä.

Kuljettajakoulutuksia järjestetään erilaisten kouluttajien ja järjestäjien toimesta. Porokuljetuskoulutuksia on järjestetty Lapin ammattiopiston ja Paliskuntain yhdistyksen toimesta. Koulutukseen osallistumisesta saa osallistumistodistuksen. Todistus on esitettävä mahdollista kuljettajalupaa haettaessa.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira järjestää kuljettajakoulutukseen osallistuneille henkilöille kuljettajutkintoja (pätevyystodistus). Tutkintoja ei kuitenkaan järjestetä vain poroja kuljettaville henkilöille.



Kaksikerrosauton sivusta avattavat karsinat helpottavat ja nopeuttavat purkua teurastamolla.



Selkeä ja helposti havaittava merkintä elävistä eläimistä on tärkeä esim. pelastustilanteissa.

Kuljettajalupa

Kuljettajaluvan tarvitsevat kaupallisen toiminnan yhteydessä eläimiä kuljettavat henkilöt mukaan lukien ne toimijat, joilta aikaisempi lainsäädäntö edellytti eläinkuljetuslupaa.

Henkilöt, jotka kuljettavat eläimiä vain ei-kaupallisen toiminnan yhteydessä, eivät tarvitse varsinaista

kuljettajalupaa. Samoin jos eläimiä kuljetetaan enintään 65 km lähtöpaikasta määränpäähän, vaikka toiminnan luonne olisikin kaupallista, ei kuljettajalupaa tarvita.

Kuljettajalupaa haetaan kirjallisella hakemuksella kotipaikan aluehallintovirastosta. Lupaa haetaan joko lyhyen matkan (alle 8 tuntia) tai pitkän matkan (yli 8 tuntia) eläinkuljetuksiin. Lupahakemuksessa on ilmoitettava vähintään hakijan nimi tai toiminimi, osoite, kotipaikka ja muut yhteystiedot esim. puh, fax, sähköposti jne. Lupahakemuskäytännöksi on op-
paan liitteenä (liite x).

Lyhyen matkan eläinkuljettajalupa -hakemukseen pitää liittää osoitus hakijan ja muiden kuljettajien koulutuksesta (koulutukseen osallistumistodistus) sekä selvitys käytössä olevasta kuljetuskalustosta.

Kuljettajilta, jotka hakevat pitkän matkan eläinkuljettajalupaa, vaaditaan lisäksi voimassa olevat hyväksymistodistukset maantiekuljetusvälineistä, joita aiotaan käyttää pitkiin kuljetuksiin, tai pyyntö tarkastaa kuljetusväline hyväksymistodistuksen saamista varten. Hakemuksessa pitää olla selvitykset menettelyistä, joiden avulla eläinkuljettajat voivat jäljittää, pitää kirjaa vastuullaan olevien maantieajoneuvojen liikkeistä ja saada koska tahansa yhteyden kyseisiin kuljettajiin pitkien kuljetusten aikana, sekä valmiussuunnitelmat hätätilanteita varten.

Lisäksi aluehallintovirasto selvittää Oikeusrekisterikeskuksesta, ettei hakija tai hänen edustajansa ole syyllistynyt eläinsuojelulainsäädännön rikkomiseen hakemuspäivää edeltävänä kolmena vuonna.

Kuljetuskaluston tarkastukset ja luvat

Lyhyen matkan kuljettajalupaa haettaessa lupahakemukseen pitää liittää selvitys kuljetuskalustosta ja siitä, että se soveltuu porojen kuljettamiseen. Mikäli selvitys kalustosta ei riitä, voi aluehallintovirasto määrätä kaluston tarkastettavaksi ennen luvan myöntämistä.

Pitkän matkan kuljetuksiin tarkoitetun kuljetuskaluston pitää olla hyväksytty porojen yli 8 tuntia kestäviin kuljetuksiin. Hyväksymishakemus esitetään hakijan kotipaikan aluehallintovirastolle, mikä tarkastaa kuljetusvälineen ja käsittelee hakemuksen. Tarkastus- ja hyväksymistodistus tulee olla mukana kuljetusvälineessä tai -ajoneuvossa eläimiä kuljettaessa. Kuljetusvälineen hyväksymistodistus on voimassa viisi vuotta kerrallaan.

Kuljetusasiakirjat

Kaupallisten kuljetusten (esim. eläinten kuljettaminen teurastamolle) mukana tulee seurata kuljetuksen aikana kuljetusasiakirja. Kuljetusasiakirjasta tulee käydä ilmi vähintään seuraavat kuljetusta koskevat tiedot;

- eläinten alkuperä ja omistaja
- lähtöpaikka
- lähtöpäivä ja -aika
- määränpää
- kuljetuksen arvioitu kesto
- eläinten lukumäärä

Kuljetusasiakirja on pyydettyä esitettävä kuljetuksia valvoville viranomaisille.

Teurasporojen kuljetusasiakirjan tiedot voidaan kätevimmin liittää esim. poronostokirjaan, jossa ovat teuraitten pilttanumerot ja omistajatiedot jo valmiina. Jos teurasporot kuljetetaan yhtenä kuljetuseränä usealla autolla, mutta ns. yhteiskuljetuksena samaan aikaan, riittänee, että tiedot kuljetuksesta on kirjattu poronostokirjaan ja kirja seuraa kuljetuksen mukana teurastamolle. Tien päällä mahdollisesti suoritettavassa valvonnassa tulee tällöin pystyä esittämään, mitkä autot ovat kyseistä kuljetuserää, joihin kuljetusasiakirjan tiedot täsmäyvät.

Muussa tapauksessa kukin kuljettaja pitää itse kirjata suorittamistaan kuljetuksista esim. merkitsemällä tarvittavat kuljetusasiakirjan tiedot autossa säilytettävään vihkoon tai muuhun vastaavaan lomakkeeseen/listaan.

Pitkän matkan kuljetuksissa (yli 8 tuntia) kuljetusasiakirjan perustietojen lisäksi kuljetusvälineessä on hyvä olla mukana valmiussuunnitelma hätätilanteiden varalle. Varsinaista reittisuunnitelmaa ei porokuljetuksissa tarvita.



EROTUSPAIKKA; KOILLISVAARA

LASTAUS ALKOI; 12.10.2011 klo 16.00

MÄÄRÄNPÄÄ; KOILLISVAARAN
POROTEURASTAMO

MATKAN KESTO;
n. 45 km, n. 2 tuntia

POROJA / KPL; 128 kpl

PORONOSTOKIRJAN KÄYTTÖOHJEET

Jokainen poronostaja on velvollinen käyttämään poronostotilaisuuksissa kirjaa, josta käy selville:

1. Ostopaikka ja -aika
2. Henkilötili n:o, piltan n:o ja luokka
3. Ostamansa eläimen merkki
4. Ostamansa eläimen hinta
5. Ostamansa eläimen laatu (ikävuosissa)
6. Myyjän nimi ja osoite
7. Myyjän omakätinen kuittaus
8. Porolajimerkit
 - Vasa = V
 - Vaadin = R
 - Urakka = U
 - Hirvas = H
 - Pailakka = P

Ostaja on myös velvollinen ostotilaisuudessa näyttämään kirjansa poroisännälle sekä Paliskuntain Yhdistyksen toimihenkilölle, jos he sitä pyytävät.

Edelläolevat toimenpiteet on määrätty poronhoitolain 25 a §:ssä väärinkäytösten poistamiseksi porojen myynneistä.

Paliskuntain Yhdistys

Lapin Poronostokirja Oy, Kemijärvi/Rovaniemi.

Kuljetusasiakirjan tiedot voidaan merkitä esim. poronostokirjan kannen sisäpuolelle, mikäli kirja seuraa poroja kuljetuksen mukana teurastamolle.

Kuljetusasiakirjaa ei tarvita omien porojen kuljetukseen siirtolaidunten välillä eikä silloin, kun kuljetettava matka on alle 50 km, jos eläimet ovat omia ja niitä kuljetetaan omalla kuljetusvälineellä vaikka kuljetus olisi luonteeltaan kaupallista kuljetusta. Eikä kuljetusasiakirjaa luonnollisesti tarvita ei-kaupallisissa kuljetuksissa.

Kuljetusten vastuu ja valvonta

Eläinten kuljettaja on vastuussa kyydissä olevista eläimistä koko kuljetuksen ajan lastauksen alkamisesta purkamisen loppumiseen saakka.

Eläinkuljetusten lainsäädännön valmistelusta vastaa maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosasto (MMMELO), valvonnan ohjauksesta Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ja aluehallintoviraston toimialueella valvonnasta vastaa ja tarkastuksia koordinoi aluehallintovirasto (AVI). Tien päällä valvontaa suorittaa poliisi virka- ja valvontaeläinlää-

kärien avustamana. Teurastamojen tarkastuseläinlääkärit ovat eläinsuojeluviranomaisia teurastamon alueella, ja he suorittavat valvontaa purettaessa eläimiä teurastamojen lepuutusaitoihin. Havainnot elävän tarkastuksissa teurastamojen aidoilla ja lihan tarkastuslöydökset antavat viitteitä myös huonoista kuljetuskäytännöistä tai sopimattomista kuljetusvälineistä, mikäli lepuutusaidoissa huomataan epätavallisen paljon merkkejä loukkaantumisista tai lihan tarkastuksissa ruhoissa on runsaasti tuoreita vertymiä/ruheita. Kansainvälisissä kuljetuksissa valtakunnan rajoilla kuljetuksia tarkastavat rajaeläinlääkärit.

Eläinkuljetuksia tarkastetaan EU:n alueella eläinlajeittain tietyn ennalta sovitun otannon mukaan. Porojen kaupallisia kuljetuksia (teurasporojen kuljetukset) on tarkastettu Suomessa Lapin aluehallintoviraston määräyksestä muutamia kymmeniä vuosittain. Kuljetuksia voidaan myös tarkastaa epäilyn perusteella.

Esimerkkejä erilaisista kuljetustilanteista

Esimerkki 1

Porotilamatkailuyrittäjä X kuljettaa omat ajohärkensä 18 km matkan napapiirille englantilaisten charter-matkailijoiden ohjelmaan kuuluvaa poroajelua varten. Mitä hän tarvitsee?

- Kuljetus on kaupallista kuljettamista
- Kuljettajakoulutusta ei tarvita (matka alle 65 km)
- Kuljettajalupaa ei tarvita (matka alle 65 km)
- Kuljetusasiakirjaa ei tarvita (eläimet omia ja matka alle 50 km)

Esimerkki 4

Poromies X osallistuu kilpaporojen kanssa kauden ensimmäiseen cup-kisaan, matkaa kotoa kilpailupaikalle on 275 km. Mukana on myös naapuri härkensä kanssa. Mitä tarvitaan?

- Kuljetus ei ole kaupallista kuljettamista
- Kuljettaja ei tarvitse eläinkuljettajalupaa eikä kuljetusasiakirjaa
- Kuljettajan ei ole välttämätöntä osallistua kuljetuskoulutukseen, jos hänellä on muuten tarvittava tieto/taito eläinten kuljettamiseen

Esimerkki 2

Poromies X kuljettaa keväällä omat ajokkaansa omalla kuljetusvälineellä kotitarhasta kesälaidunalueelle 70 km matkan. Mitä tarvitaan?

- Kuljetus on kaupallista kuljettamista
- Kuljettajakoulutusta ei tarvita (matka laidunten välistä kuljettamista ja eläimet omia, ja jos poromies on muutoin pätevä porojen kuljettamiseen)
- Kuljettajalupaa ei tarvita (matka laidunten välistä kuljettamista ja eläimet omia)
- Kuljetusasiakirjaa ei tarvita (matka laidunten välistä kuljettamista ja eläimet omia)

Esimerkki 5

Paliskunta X on järjestänyt erotuksen ja matkaa omalle teurastamolle on erotuspaikalta 90 km. Teuraat viedään suurella kuljetusyhtiön eläinkuljetusautolla perille.

- Kuljetus on kaupallista kuljetusta
- Kuljettajan on pitänyt osallistua kuljettajakoulutukseen ja hän tarvitsee kuljettajaluvan (matka yli 65 km)
- Kuljetusasiakirja tarvitaan (matka ei ole laidunten välistä kuljettamista, porot eivät ole kuljettajan omia ja matka yli 50 km)

Esimerkki 3

Paliskunta X on järjestänyt erotuksen ja matkaa omalle teurastamolle on erotuspaikalta 52 km. Teuraitten kuljetuksesta on sovittu osakkaiden kesken, että teuraat ajetaan yhteistyöllä osakkaiden omilla autoilla ja kärryillä.

- Kuljetus on kaupallista kuljetusta
- Kuljettajien ei tarvitse olla osallistunut kuljettajakoulutukseen, jos heillä muuten on tarvittavat tiedot ja pätevyys porojen kuljettamiseen (matka alle 65 km)
- Kuljettajalupia ei tarvita (matka alle 65 km)
- Kuljetusasiakirja tarvitaan (matka ei ole laidunten välistä kuljettamista ja matka on yli 50 km). Yksikin riittää, jos autot ajavat yhtenä letkana teurastamolle, ja asiakirja on jossain autossa kuljetuksen mukana.

Esimerkki 6

Poronomistaja on myynyt 3 vasaa eläintarhaan Italiaan. Omistaja aikoo itse vielä vasat perille saakka, koska kuljetus kuuluu myyntisopimukseen. Matkaan menee 4 vuorokautta ja kilometrejä kertyy tuhansia. Mitä tarvitaan?

- Kuljetus on kaupallista kuljettamista
- Kuljettajalla pitää olla kuljettajalupa pitkän matkan kuljetuksia varten ja luvan saamisen ehtona käyty kuljettajakoulutus.
- Kuljetusväline pitää olla hyväksytty pitkän matkan kuljetusta varten ja varusteltu asianmukaisesti aluehallintoviraston edellyttämällä tavalla
- Kuljetuksen mukana pitää olla kuljetusasiakirja.
- (Omistajan tulee selvittää hyvissä ajoin etukäteen porojen vientiehdot Italiaan ja hankkia vasoille tarvittavat terveystodistukset.)

Dnro

ELÄINKULJETTAJALUPAHAKEMUS

Eläinkuljetusasetus (EY) N:o 1/2005

Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006

1. Asia

☐ Uusi lupa ☐ Luvan muutos ¹	
☐ Luvanhaltijan yhteystiedot muuttuneet ☐ Kuljettajan muutos ☐ Kuljetusvälineen muutos ☐ Muu, mikä? _____	
☐ Alle 8 tunnin kuljetuksen eläinkuljettajalupa ☐ Pitkien kuljetusten (yli 8 tuntia) eläinkuljettajalupa ☐ Pitkien kuljetusten kuljetusvälineen hyväksyminen	
Toiminta on aloitettu	Toiminta on tarkoitus aloittaa

¹ Muutoksen sisältö ilmoitetaan tarkemmin lomakkeen ao. kohdassa. Lomake tulee täyttää myös hakijaa koskevalta osin sekä niiltä osin kuin on tarpeen lupaedellytysten selvittämiseksi.

2. Tiedot hakijasta

Hakijan nimi tai toiminimi		Henkilötunnus tai Y-tunnus
Käyntiosoite		
Postinumero	Postitoimipaikka	
Puhelin	Matkapuhelin	Faksi
Kotikunta	Sähköpostiosoite	
Vastuuhenkilö		
Henkilötunnus	Puhelin	Matkapuhelin

3. Eläinlajit

Eläinlajit, joita toiminta koskee

4. Selvitys kuljettajista ja heidän koulutuksestaan annetaan erillisellä liitteellä.

Hakemukseen tulee liittää kopio koulutukseen osallistumistodistuksesta. Kotieläiminä pidettävien hevos-, nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläinten sekä siipikarjan kuljettajien on liitettävä hakemukseen lisäksi joko kopio kokeen hyväksytystä suorittamisesta tai kopio kuljettajien pätevyystodistuksesta.

5. Selvitys kuljetuksiin käytettävistä kuljetusvälineistä annetaan erillisellä liitteellä.

Alle ja yli 8 tunnin kuljetusvälineille on omat liitelomakkeensa. Mikäli pitkien kuljetusten kuljetusvälineestä liitetään mukaan kopio hyväksymistodistuksesta, ei erillistä selvitystä kyseisestä ajoneuvosta tarvitse antaa.

6. Vain pitkien kuljetusten eläinkuljettajalupaa hakeva täyttää:

Tiedot menettelyistä, joiden avulla eläinkuljettaja voi jäljittää ja pitää kirjaa vastuullaan olevien maantieajoneuvojen liikkeistä ja saada koska tahansa yhteyden kyseisiin kuljettajiin.

7. Pitkien kuljetusten eläinkuljettajalupaa hakevan tulee liittää hakemukseen valmiussuunnitelma hätätilanteita varten.**8. Allekirjoitus**

Paikka ja päiväys	Allekirjoitus
	Nimenselvennys

9. Liitteet

- ☐ Jos hakijana on yhtiö, yhdistys tai muu yhteisö taikka säätiö, jäljennös yhtiösopimuksesta tai yhtiöjärjestyksestä tai yhdistyksen tai säätiön säännöistä sekä rekisteriote.
- ☐ Liitelomakkeella: Selvitys kuljettajista
- ☐ Liitelomakkeella: Selvitys kuljetukseen käytettävistä kuljetusvälineistä
- ☐ Kuljetusvälineiden hyväksymistodistukset _____ kpl
- ☐ Pitkien kuljetusten eläinkuljettajan valmiussuunnitelma hätätilanteita varten

Hakemus liitteineen tulee toimittaa hyvissä ajoin ennen suunniteltua toiminnan aloittamista aluehallintoviraston sosiaali- ja terveysosastolle siihen yksikköön, jonka alueella luvan hakijan kotikunta on. Mikäli hakemus on puutteellinen, hakemusasial kirjoja pyydetään täydentämään tarvittavilta osin.

Aluehallintoviraston päätöksestä peritään suoritemaksu. Maksu perustuu maksuperustelakiin ja sen nojalla annettuun sisäasiainministeriön asetukseen.

Aluehallintovirasto merkitsee myönnettyt luvat eläinkuljettajarekisteriin. Rekisteriseloste ja lisätietoja rekisteristä on saatavissa aluehallintovirastosta.

Aluehallintovirastojen yhteystiedot (www.avi.fi) Valtakunnallinen puhelinvaihe 020 636 1000**ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO****Hämeenlinnan päätoimipaikka**

Birger Jaarlin katu 15
PL 150, 13101 HÄMEENLINNA
Puh. 020 636 1040
Faksi 03 570 8003
kirjaamo.etela@avi.fi

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO**Mikkelin päätoimipaikka**

Maaherrankatu 16
PL 50, 50101 MIKKELI
Puh. 020 636 1030
Faksi 015 760 0150
kirjaamo.ita@avi.fi

LÄNSI- JA SISÄ SUOMENALUEHALLINTOVIRASTO**Vaasan päätoimipaikka**

Wolffintie 35
PL 200, 65101 VAASA
Puh. 020 636 1060
Faksi 06 317 4817
kirjaamo.lansi@avi.fi

LAPIN ALUEHALLINTOVIRASTO

Valtakatu 2
PL 8002, 96101 ROVANIEMI
Puh. 020 636 1010
Faksi 016 319 513
kirjaamo.lappi@avi.fi

Helsingin toimipaikka

Ratapihantie 9
PL 110, 00521 HELSINKI
Puh. 020 636 1040
Faksi 09 6150 0529
kirjaamo.etela@avi.fi

Joensuun toimipaikka

Torikatu 36
PL 94, 80101 JOENSUU
Puh. 020 636 1030
Faksi 013 610 0260
kirjaamo.ita@avi.fi

Jyväskylän toimipaikka

Ailakinkatu 17
PL 41, 40101 JYVÄSKYLÄ
Puh. 020 636 1060
Faksi 014 449 9750
kirjaamo.lansi@avi.fi

**LOUNAIS-SUOMEN
ALUEHALLINTOVIRASTO**

Itsenäisyydenaukio 2
PL 22, 20801 TURKU
Puh. 020 636 1050
Faksi 02 251 1820
kirjaamo.lounais@avi.fi

Kouvolan toimipaikka

Salpausselänkatu 22
PL 301, 45101 KOUVOLA
Puh. 020 636 1040
Faksi 05 379 4710
kirjaamo.etela@avi.fi

Kuopion toimipaikka

Hallituskatu 12-14
PL 1741, 70101 KUOPIO
Puh. 020 636 1030
Faksi 017 580 8690
kirjaamo.ita@avi.fi

Tampereen toimipaikka

Uimalankatu 1
PL 272, 33101 TAMPERE
Puh. 020 636 1060
Faksi 03 389 1820
kirjaamo.lansi@avi.fi

**POHJOIS-SUOMEN
ALUEHALLINTOVIRASTO**

Linnankatu 1-3
PL 293, 90101 OULU
Puh. 020 636 1020
Faksi 08 314 0110
kirjaamo.pohjois@avi.fi

Lisätietoja

WWW.MMM.FI

- Eläinkuljetusasetus (Neuvoston asetus EY 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/EY ja 93/119/EY ja asetuksen EY 1255/97 muuttamisesta)
- Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)

WWW.EVIRA.FI

- kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvien eläinkuljetusten vaatimuksista
- neuvoston eläinkuljetusasetuksen soveltamisala

WWW.ALUEHALLINTOVIRASTO.FI

- lupahakemuslomakkeet

Porojen kaupallinen kuljetus pähkinäkuoressa

- POROJA KOHDELTAVA HYVIN JA ASIALLISESTI
- KULJETUSVÄLINEEN OLTAVA SOPIVA POROJEN KULJETTAMISEEN
- KULJETTAJAN OLTAVA PÄTEVÄ JA TEHTÄVIENSÄ TASALLA

KAUPALLINEN KULJETUS SIIRTOLAIDUNTEN VÄLILLÄ

- Ei koulutustarvetta, jos poromies muuten pätevä tehtävään ja jos kuljetusväline ja porot omia
- Ei eläinkuljettajalupaa, jos kuljetusväline ja porot omia
- Ei kuljetusasiakirjaa, jos kuljetusväline ja porot omia

KAUPALLINEN KULJETUS ALLE 50 KM

- Ei koulutustarvetta, jos poromies muuten pätevä tehtävänsä
- Ei eläinkuljettajalupaa, jos kuljetusväline ja porot omia
- Ei kuljetusasiakirjaa, jos kuljetusväline ja porot omia

KAUPALLINEN KULJETUS 50-65 KM

- Ei koulutustarvetta, jos poromies muuten pätevä tehtävänsä
- Ei eläinkuljettajalupaa, jos kuljetusväline ja porot omia
- Kuljetusasiakirja pitää olla

KAUPALLINEN KULJETUS YLI 65 KM (alle 8 tuntia)

- Kuljettajakoulutus tarvitaan
- Lyhyen matkan eläinkuljettajalupa pitää olla
- Kuljetusasiakirja pitää olla

KAUPALLINEN KULJETUS YLI 65 KM (yli 8 tuntia)

- Kuljettajakoulutus tarvitaan
- Pitkän matkan eläinkuljettajalupa pitää olla
- Kuljetuskaluston hyväksymistodistus pitää olla
- Kuljetusasiakirja pitää olla
- (Valmiussuunnitelma hätätilanteiden varalle mukana autossa.)



PORUTAKU



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus



Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU



RAISIO



Suomen
Rehu



KINNUSEN
MYLLY